

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามคดีผู้บริโภครณีสินเชื่อส่วนบุคคล

ก่อนที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้ คดีแพ่งทั่วไป รวมถึงคดีสินเชื่อส่วนบุคคล การพิจารณาพิพากษาต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่หลังจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้แล้ว จึงเกิดปัญหาว่า คดีแพ่งเรื่องสินเชื่อส่วนบุคคลนั้นเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

ในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล โดยทั่วไปเป็นเรื่องผู้ให้กู้ซึ่งเป็นเจ้าของเงินให้ผู้กู้นำเงินของผู้ให้กู้ไปใช้จ่ายใช้สอย จึงเป็นการให้ใช้เงินซึ่งเป็นทรัพย์สิน หากผู้ให้กู้เรียกผลประโยชน์ตอบแทนไม่ว่าในรูปใด เช่น เรียกดอกเบี้ย ย่อมเข้าเกณฑ์เป็นการให้บริการ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 และผู้ให้กู้ซึ่งเป็นผู้ให้ใช้เงินย่อมอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้บริการตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงมีฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3

สำหรับฝ่ายผู้กู้ เมื่อเป็นผู้นำเงินของผู้ให้กู้ไปใช้โดยเสียดค่าตอบแทนยอมอยู่ในฐานะเป็นผู้รับบริการ จึงมีฐานะเป็นผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ซึ่งเป็นผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3

ปัญหาทางฝ่ายผู้กู้มักไม่ค่อยเกิดข้อโต้แย้ง เนื่องจากผู้กู้ซึ่งเป็นผู้รับบริการมักกู้เงินไปใช้สอยตามปกติวิสัยของผู้ได้รับสินเชื่อหรือบริการทางการเงิน ผู้กู้จึงยอมอยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภค อย่างไรก็ตามหากมีข้อเท็จจริงว่า กรณีเป็นการกู้เงินไปเพื่อนำไปให้กู้อีกต่อหนึ่ง กรณีเช่นนั้น ผู้กู้ยอมอยู่ในฐานะผู้แสวงหาประโยชน์โดยตรงทางธุรกิจจากบริการการเงินที่ได้รับอีกต่อหนึ่ง เมื่อผู้กู้ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากบริการนั้นด้วยตนเอง ย่อมไม่มีฐานะเป็นผู้บริโภค แต่อยู่ในฐานะเป็นผู้ประกอบธุรกิจ และคดีที่ผู้ให้กู้ฟ้องผู้กู้ตามสัญญากู้ในกรณีดังกล่าว ย่อมไม่เป็นคดีแพ่งที่พิพาทกันระหว่างผู้ประกอบการ (ผู้ให้กู้) กับผู้บริโภค (ผู้กู้) จึงไม่เป็นคดีผู้บริโภค

4.1. ปัญหาเกี่ยวกับบทนิยาม “คดีผู้บริโภค” ในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล

บทนิยาม “คดีผู้บริโภค” ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์สองประเด็น ประเด็นแรกเป็นเรื่องของสถิติคดีผู้บริโภค ซึ่งภายหลังจากที่มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แล้ว ปรากฏว่าคดีส่วนมากที่เข้ามาอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้เป็นคดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคให้ชำระหนี้ จึงมีผู้กล่าวว่าพระราชบัญญัตินี้กลับกลายเป็นเครื่องมือชิ้นใหม่ให้แก่

ผู้ประกอบการธุรกิจ เป็นต้นว่า สถาบันการเงินที่ให้สินเชื่อส่วนบุคคลเร่งรัดหรือทวงหนี้เอาแก่ผู้บริโภค ส่วนประเด็นที่สองนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากการนำคดีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ฟ้องผู้บริโภคเป็นจำเลยเพื่อการทวงหนี้หรือบังคับหนี้มาอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงทำให้มีปริมาณคดีผู้บริโภคขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมากเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินคดีและทำให้ศาลและเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ตามบทบาทได้อย่างไม่เต็มที่ ซึ่งทั้งสองประเด็นนี้เป็นปัญหาและอุปสรรคให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไม่สามารถบรรลุถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ได้วางไว้

ข้อพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่คือ สถานะของกลุ่มความ ซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องเป็น “ผู้บริโภค” ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งต้องเป็น “ผู้ประกอบการ” กฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งบัญญัติคำนิยาม “ผู้บริโภค” กับ “ผู้ประกอบการ” เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และตามกฎหมายความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย จึงต้องใช้นิยามตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 ซึ่งนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบการ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม และนิยามคำว่า “ซื้อ” หมายความว่า รวมถึง เช่า เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น “บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำการทำงาน การให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน ผู้บริโภคอาจจะเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยตรง คือตนเองเป็นผู้ให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภคอาจจะเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยที่ตนเองอาจจะไม่ได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนได้ จึงอาจสรุปได้ว่า การบริโภคจะต้องมีการให้ค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่น แต่ผู้บริโภคอาจจะเป็นได้โดยตนเป็นผู้ให้ค่าตอบแทนนั้นโดยตรงหรือมีคนอื่นชำระค่าตอบแทนให้ก็ได้ แต่หากไม่มีการให้ค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นเลย ก็ไม่ใช่ผู้บริโภค

ส่วนคำว่า “ผู้ประกอบการ” พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 นิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย และนิยามคำว่า “ขาย” หมายความว่า รวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดทำให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

ผู้ซื้อสินค้ามาเพื่อขายต่อ ก็อยู่ในฐานะผู้ประกอบการ เพราะ “ผู้ประกอบการ” หมายความว่า รวมถึงผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้าด้วย ดังนั้นผู้ซื้อสินค้ามาเพื่อขายต่อจึงไม่ใช่ผู้บริโภครวม หากแต่เป็นผู้ประกอบการตามนิยามดังกล่าว

องค์ประกอบสำคัญยิ่งของการพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ คือ ต้องเป็นข้อพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ แม้สถานะของคู่ความจะเป็นผู้บริโภคและผู้ประกอบการ แต่หากข้อพิพาทนั้นไม่ใช่ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการแล้ว ก็ไม่ใช่คดีผู้บริโภค

คำว่า “ต้องเป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย” หมายความว่า ผู้บริโภคกับผู้ประกอบการต้องมีข้อโต้แย้งสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย หรือมีกฎหมายรับรอง ซึ่งอาจจะเป็นข้อโต้แย้งสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่น ๆ ก็ได้ แต่ข้อพิพาทอันเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายนั้นจะต้องสืบเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ คำว่า “สินค้า” อาจจะเป็นสิ่งของที่ผู้ประกอบการผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย แล้วผู้บริโภคซื้อ มา ส่วนนิติสัมพันธ์หรือสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการที่ทำต่อกัน หากใช่เป็นปัจจัยที่จะนำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าคดีนั้นเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่

ส่วนกรณีที่จะเข้าข่ายว่าเป็นการ “บริการ” จะต้องมีลักษณะเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการ รับทำการงานอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น ซึ่งการให้บริการสินเชื่อบุคคล ก็เป็นการบริการอย่างหนึ่ง โดยเรียกดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทน

การนิยามความหมายของคดีผู้บริโภคตามอนุมาตรานี้ไม่ได้ใช้ข้อหาหรือกฎหมายที่พิพาทเป็นเครื่องชี้วัดดังเช่นคดีชำนาญพิเศษอื่น ๆ หากแต่ยึดเอาสถานะหรือความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความซึ่งฝ่ายหนึ่งเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ประกอบการเป็นการกำหนดลักษณะคดีผู้บริโภค ทำให้คดีพิพาทที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าและบริการ หรือผู้ประกอบการที่ได้รับความเดือดร้อนจากการที่ผู้บริโภคไม่ยอมชำระค่าสินค้าหรือบริการก็ล้วนอยู่ในความหมายของคดีผู้บริโภคทั้งสิ้น

เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ก็เพื่อมิให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบการหรือขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ เพื่อให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการเรียกร้องค่าเสียหายเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น เพื่อลดความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคในเรื่องของภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และเพื่อให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น

บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองได้แก่ “ผู้บริโภค” ซึ่งตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ประสงค์จะคุ้มครองผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ได้แก่ ผู้บริโภคที่ถูกผู้ประกอบการเอารัดเอาเปรียบ เพราะขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบการ และขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญา เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ อย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา บุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครองหรือผู้บริโภคตามกฎหมายของประเทศ สหรัฐอเมริกาทั้งในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ คือ บุคคลที่ทำธุรกรรมว่าด้วยการบริโภค (Consumer Transaction) อันได้แก่ บุคคลที่ซื้อหรือใช้สินค้าหรือบริการ ซึ่งจะมีคำนิยามที่แตกต่างกันไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง กฎหมายบางฉบับกำหนดว่าบุคคลธรรมดา (Natural Person) เท่านั้นจึงจะเป็นผู้บริโภคได้ บางฉบับก็กำหนดรวมให้นิติบุคคลเป็นผู้บริโภค แต่ส่วนใหญ่กฎหมายจะกำหนดให้คุ้มครองบุคคลที่ใช้สินค้าหรือบริการในเชิงส่วนบุคคล หรือใช้ในครัวเรือน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาก็จะเห็นได้ว่า กฎหมายต้องการคุ้มครองบุคคลที่ใช้สินค้าหรือบริการในเชิงส่วนบุคคล ไม่ใช่ทำสัญญาตามความสามารถเชิงธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการบัญญัติพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2551

โดยปกติในการประกอบธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลย่อมต้องมีการซื้อสินค้าหรือบริการจากบุคคลอื่นมาเพื่อใช้ในการประกอบกิจการ และผู้ซื้อสินค้าหรือบริการทุกรายอาจไม่ได้เป็นผู้บริโภคเสมอไป หากเป็นการซื้อไปเพื่อขายหรือให้บริการอีกต่อหนึ่ง เช่นนี้ ตามบทนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ให้ถือว่าผู้ซื้อเหล่านี้เป็นผู้ประกอบการ มิใช่ผู้บริโภค ซึ่งทำให้เกิดความสับสนและถกเถียงกันมากกว่าจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไรว่า การซื้อสินค้าหรือบริการนั้นจึงจะถือว่าเป็นผู้บริโภค

มีความเห็นของนักกฎหมายว่า ซื้อสินค้าหรือบริการนั้นเป็น End User¹ หรือไม่ กล่าวคือเป็นผู้บริโภครายสุดท้ายหรือไม่ ถ้าใช่ก็เป็นผู้บริโภค

ประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่ทำให้การบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ไม่บรรลุเจตนารมณ์ที่วางไว้ ผู้เขียนเห็นว่า การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ นอกจากจะเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการแล้ว ข้อพิพาทก็ควรเป็นปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคด้วย อีกทั้งควรพิจารณาอำนาจในการต่อรองตามสัญญาและฐานะของกลุ่มพิพาทด้วยว่าเท่าเทียมกันหรือไม่ ดังนั้น คดีที่ผู้ประกอบการฟ้องให้ผู้บริโภคชำระเงินกู้ยืมจากการขอใช้สินเชื่อส่วนบุคคล หากผู้บริโภคมิได้ให้การต่อสู้ว่ามีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามกฎหมาย คดีเหล่านี้ก็ไม่ควรที่จะเป็นคดีผู้บริโภคแต่ควรที่จะเป็นคดีแพ่ง การพิจารณาเป็นไปตาม

¹ เอื้อน ขุนแก้ว. (2557). *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง. หน้า 8

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง จึงควรที่จะมีการบัญญัตินิยามของ “คดีผู้บริโภค” ว่า “คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายและเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ” ไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

บทนิยาม “ผู้บริโภค” ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 นิยามความหมายคดีผู้บริโภคไว้ว่าจะต้องเป็นคดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ ดังนั้น ถ้าเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้บริโภคด้วยกันหรือระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน แม้จะเป็นคดีแพ่ง ก็ไม่ใช่คดีผู้บริโภคตามกฎหมายนี้ด้วยเหตุนี้ จึงต้องพิจารณาว่าใครคือผู้บริโภคและใครคือผู้ประกอบการ ผู้บริโภคจึงได้แก่บุคคลต่อไปนี้

1) ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้บริโภคในกลุ่มนี้ได้แก่บุคคลใดบ้างต้องพิจารณาจากนิยามในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3 บัญญัติไว้ว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการและหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม ดังนั้น ผู้บริโภคตามความหมายในมาตรานี้จึงได้แก่

ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ เมื่อพิจารณาประกอบกับคำนิยามของคำว่า “ซื้อ” และ “บริการ” มาตรา 3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แล้ว การที่จะจัดว่าเป็นผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการได้จะต้องเป็นกรณีที่มีการเสียค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อย่างอื่นให้แก่ผู้ประกอบการผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือบริการนั้น เมื่อยังไม่ได้เข้าซื้อสินค้าหรือบริการใด ๆ จากผู้ประกอบการ ก็ยังไม่ได้เสียค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ใดๆ ให้แก่ผู้ประกอบการ บุคคลกลุ่มนี้แม้จะถูกจัดเป็นผู้บริโภคตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค แต่ตราบใดที่ยังไม่ได้บริโภคสินค้าหรือบริการ ก็ไม่อาจฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 (1) ได้ เพราะคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (1) จะต้องเป็นข้อพิพาทที่เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการเท่านั้น ดังนั้น ถ้าบุคคลกลุ่มนี้พบเห็นข้อความโฆษณาชักชวนให้ซื้อสินค้าที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง ก็ต้องไปร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าว แต่ถ้าผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้รับการชักชวนโดยให้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการแล้วได้รับอันตรายหรือความเสียหายก็สามารถที่จะนำคดีมาฟ้องศาลเป็นคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ตามมาตรา 3 (1) หรือ มาตรา 3 (2) แล้วแต่กรณี

ผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม เช่น บุคคลในครอบครัวที่ใช้สินค้าหรือบริการที่สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัวซื้อหรือจัดหามา แม้จะไม่ได้เป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ประกอบการ แต่เมื่อได้ใช้สินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบ ก็เป็นผู้บริโภคในกลุ่มนี้ แต่ถ้าเป็นการนำสินค้าไปใช้หรือได้รับบริการโดยไม่ชอบ เช่น ลักขโมยหรือหลอกหลวงเขามา ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้บริโภคตามความในข้อนี้

2) ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เมื่อพิจารณานิยาม “ผู้เสียหาย” และคำว่า “ความเสียหาย” ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 และคำว่า “ผู้ซื้อ” ประกอบกับนิยามคำว่า “ซื้อ” ในมาตราเดียวกัน ก็จะให้ความว่า ผู้ซื้อหมายความรวมถึงผู้เช่า ผู้เช่าซื้อหรือผู้ได้มาไม่ว่าด้วยประการใดๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น และคำว่า “ผู้ได้รับบริการ” เมื่อพิจารณาประกอบกับนิยามคำว่า “บริการ” ตามกฎหมายแล้วหมายความว่า ผู้ได้รับการจัดทำกรงาน ผู้ได้รับสิทธิใด ๆ หรือได้ใช้หรือได้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเสียค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น แต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน ผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ก็จะหมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัยจิตใจ หรือทรัพย์สิน ทั้งนี้ไม่รวมถึงความเสียหายต่อตัวสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนั้น ซึ่งผู้ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยนี้ ไม่ได้ถูกจำกัดว่าจะต้องเป็นผู้ซื้อสินค้า หรือผู้ที่บริโภคสินค้าเท่านั้น บุคคลที่ไม่ได้ซื้อหรือไม่ได้บริโภคสินค้า แต่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยก็สามารถเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการให้รับผิดชอบได้ตามความในมาตรา 3 (2) แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคและตามความในพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ดังนั้น ผู้ที่จะถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (2) แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค จึงได้แก่ผู้ประกอบการตามที่ได้นิยามไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งจะต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายด้วยตามมาตรา 5

จากการศึกษาพบว่าปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำนิยาม “ผู้บริโภค” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคดีผู้บริโภคตามความในมาตรา 3 (1) ทั้งนี้เพราะคดีผู้บริโภคตามความในมาตรา 3 (2) นั้นเป็นเรื่องของผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยฯ เมื่อพิจารณา มาตรา 3 (1) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฯ ประกอบกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่จะได้รับความคุ้มครอง และอาศัยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฯ ที่จะดำเนินคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (1) เป็นประโยชน์แก่ตนได้นั้น มิใช่ว่าจะหมายถึงผู้ซื้อสินค้าหรือบริการทุกราย แต่ผู้ซื้อสินค้าหรือบริการเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่รับเอาสินค้าหรือบริการนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้สอยไม่ว่าด้วยตนเอง หรือให้ผู้อื่นใช้สอยก็ตามด้วย กล่าวคือ ต้องมีลักษณะเป็น End-user นั้นเอง

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า

- (1) ผู้ผลิต หรือผู้ว่าจ้างให้ผลิต
- (2) ผู้นำเข้า
- (3) ผู้ขายสินค้าที่ไม่สามารถระบุตัวผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิต หรือผู้นำเข้าได้
- (4) ผู้ซึ่งใช้ชื่อ ชื่อทางการค้า เครื่องหมายการค้า เครื่องหมาย ข้อความหรือแสดงด้วยวิธีใด ๆ

อันจะมีลักษณะที่จะทำให้เกิดความเข้าใจได้ว่าเป็นผู้ผลิต ผู้ว่าจ้างให้ผลิตหรือผู้นำเข้า

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย มีทั้งคำว่า “ผู้เสียหาย” และ “ผู้บริโภค” ด้วย คำว่า “ผู้บริโภค” ปรากฏอยู่ในมาตรา 9 และมาตรา 15 โดยไม่มีการบัญญัติคำนิยาม “ผู้บริโภค” ไว้ในบทนิยามมาตรา 4 ดังเช่นนิยามศัพท์อื่น ๆ แต่มาตรา 9 วรรคสอง บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้บริโภคมีความหมายเช่นเดียวกับนิยามคำว่า “ผู้บริโภค” ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้น คำว่า “ผู้บริโภค” ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 15 จึงอาจมีความหมายแตกต่างจากคำว่า “ผู้บริโภค” ตามมาตรา 9 ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใดก็ตาม ผู้ใช้กฎหมายจะต้องระมัดระวังว่า ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยเท่านั้นที่จะถือว่าเป็น “ผู้บริโภค” ในกลุ่มนี้ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

หลักในการพิจารณาว่า บุคคลนั้นเป็น End-user หรือไม่ หากเป็นผู้ใช้สินค้าหรือบริการในลักษณะ End-user โดยมีได้นำสินค้านั้นไปขายหรือให้บริการต่อแล้ว ไม่ว่าจะผู้นั้นจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ก็ถือว่าเป็นผู้บริโภคตามความหมายของกฎหมายแล้ว ทั้งนี้ เพราะเหตุว่าการตีความโดยใช้แนวทางนี้ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจที่ทำการซื้อสินค้าหรือบริการมาจากผู้ประกอบการธุรกิจอีกรายหนึ่ง (Business-to-Business) แม้จะซื้อมาเพื่อใช้ประโยชน์ในปกติทางการค้าของตนเอง ก็อาจมีฐานะเป็นผู้บริโภคได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ความจำเป็นในการที่จะต้องมีการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นก็เนื่องมาจากว่าผู้บริโภคเป็นผู้ขาดอำนาจต่อการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการและขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ คงพูดไม่เต็มปากว่าบุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ที่ไม่มีอำนาจต่อรองกับผู้ประกอบธุรกิจที่ให้อุปสงค์เงินเพื่อนำมาใช้ในการประกอบกิจการหรือเป็นเงินทุนหมุนเวียนใช้ในกิจการ และที่คงเป็นที่เข้าใจได้ยากหากจะถือว่าผู้ประกอบการที่กู้ยืมเงินมานั้นขาดความรู้ในเรื่องของการให้บริการ ข้อพิพาทอันเกิดจากรูกระกรมการกู้ยืมดังกล่าวอันมีลักษณะเป็น Business-to-Business Relationship ที่ทั้งสองฝ่ายมีความรู้หรือมีอำนาจต่อรองที่เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน ดังนี้ ควรที่จะอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมากกว่าที่จะนำมาอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคฯ เมื่อเราหันมาพิจารณากฎหมายของต่างประเทศ เช่น กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้นว่า The Consumer Legal Remedies Act ที่บัญญัติไว้ใน California Civil Code §§1750-1784 หรือใน Business and Profession Code Section 300-3003 (Consumer Affairs

Act) ใช้หลักเกณฑ์ว่าสินค้าหรือบริการที่ซื้อหรือได้รับมานั้นต้องเป็นเพื่อการใช้สอยส่วนตัวในครอบครัว หรือในครัวเรือนเท่านั้น ดังนั้นหากนำไปใช้ในทางการค้า แม้จะไม่ได้นำไปขายหรือให้บริการต่อแก่ผู้อื่น ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้บริโภค

4.2 ปัญหาการพิจารณาคดีสินเชื่อส่วนบุคคล

ในอดีตคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคกับผู้ประกอบการอยู่ภายใต้หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) ดังนั้น เมื่อมีคดีข้อพิพาทหลักการนำสืบก็จะเป็นไปตามหลักความเท่าเทียมกันของกลุ่มสัญญาและหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา

สัญญาสินเชื่อส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ เมื่อได้ตกลงทำสัญญากันแล้ว คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างก็มีสิทธิและหน้าที่ต่อกันตามกฎหมาย หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นการจะพิสูจน์หลักฐานโดยนำพยานเอกสารมาฟ้องร้องว่ามี การโต้แย้งสิทธิ ผู้บริโภคอาจเสียเปรียบในเรื่องสัญญาเนื่องจากผู้ประกอบการจะเป็นฝ่ายกำหนดข้อสัญญาฝ่ายเดียว

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มีหลักว่า การฟ้องคดีผู้บริโภค โจทก์จะต้องฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานคดีจัดการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ คำฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุการณ์ฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้²

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าวิธีการฟ้องคดีผู้บริโภคมี 2 วิธี คือ ฟ้องด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือ ประกอบกับการทำหน้าที่ช่วยเหลือผู้บริโภคของเจ้าพนักงานคดี จะต้องปฏิบัติภายใต้ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา³ มีหลักว่า การให้คำแนะนำและการให้ความช่วยเหลือตามข้อ 6 ให้เจ้าพนักงานคดีพิจารณาช่วยเหลือตามสมควรแก่กรณีและให้รวมถึงการตรวจสอบสถานะการเป็นนิติบุคคลหรือภูมิลำเนาของกลุ่มความ เพื่อประโยชน์ในการจัดทำคำฟ้องแต่ทั้งนี้ต้องไม่มีลักษณะเป็นการกำหนดรูปคดีทำนองเดียวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ⁴ ปัญหาว่าเมื่อขั้นตอนเจรจาไกล่เกลี่ยในชั้นศาลไม่สำเร็จผู้บริโภคจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาในการสืบพยานหลักฐานเองทั้งหมด หากจะพิจารณาถึงความรู้ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายผู้บริโภคยังขาดความรู้ แต่ในฝ่ายผู้ประกอบการจะมีทนายความมาดำเนินคดีแทนแม้ผู้บริโภคจะมีเจ้าพนักงานคดีเข้ามาช่วยเหลือในการ

² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 20.

³ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. ข้อ 7.

ร่างฟ้องด้วยวาจาเพื่อลดภาระในค่าใช้จ่ายที่ต้องจ้างทนายความแต่การเข้าไปช่วยเหลืออย่างเช่น ทนายความไม่สามารถทำได้ ส่วนการนำสืบพยานหลักฐานของศาลตามระบบไต่สวนก็ยังไม่สามารถทำได้เต็มที่เนื่องจากคดีผู้บริ โภคที่มีปริมาณมากประกอบกับจำนวนผู้พิพากษาที่ยังมีอยู่น้อยทำให้การนำสืบพยานหลักฐานของผู้บริ โภคกรณีไม่ใช้ทนายความจึงเกิดปัญหาในการดำเนินคดี

การนำคดีผู้บริ โภคมาฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลปัจจุบัน มีความสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายมากขึ้น โดยผู้บริ โภคสามารถฟ้องคดีด้วยวาจาแล้วให้เจ้าพนักงานคดีบันทึกข้อเท็จจริงเพื่อเสนอคำฟ้องต่อศาลได้⁴ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี แต่อย่างไรก็ดี เมื่อมีการเสนอคำฟ้องโดยผู้บริ โภคลงชื่อเป็นโจทก์ต่อศาลแล้วการกำหนดคนนัดไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในนัดแรก จะเป็นการเจรจาไกล่เกลี่ยระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น เจ้าพนักงานคดีจะมีหน้าที่เพียงช่วยเหลือไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หากการเจรจาไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ส่งสำนวนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามปกติ

ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาตามปกติคดีแพ่งทั่วไป คู่ความที่เป็น โจทก์หรือจำเลย จะต้องมีทนายความช่วยเหลือเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานโดยการนำสืบจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ที่มีหลักว่า

“คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริง แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว”

ซึ่งการนำสืบพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีผู้บริ โภค ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551⁵ ผู้บริ โภคสามารถนำสืบพยานหลักฐานโดยไม่ต้องใช้ทนายความ เป็นหลักการนำระบบไต่สวนมาใช้ อันเป็นลักษณะพิเศษของพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ปัญหาการนำสืบพยานหลักฐานภาระหน้าที่ในการดำเนินการในขั้นตอนกระบวนการพิจารณาต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามมา ตกอยู่ที่โจทก์ หากผู้ให้บริการขอสินเชื่อบุคคลที่เป็นผู้บริ โภคไม่มีความรู้ในด้านกฎหมาย ก็ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เพราะเพียงแค่การกำหนดให้โจทก์สามารถยื่นฟ้องด้วยวาจาและมีเจ้าพนักงานคดีบันทึกคำฟ้องให้แค่นั้นที่ถือว่าดำเนินการดำเนินคดีเป็นไปโดยสะดวก แต่ขั้นตอนกระบวนการต่อจากนั้นยังคงเป็นภาระหน้าที่แก่ผู้บริ โภคที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย ตลอดจนขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีในศาล

แม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 จะกำหนดว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมในอันที่จะให้ได้ความแจ่มชัดในข้อเท็จจริงแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบ

⁴ ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551. ข้อ 20.

⁵ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551. มาตรา 33-34.

ได้เองตามที่เห็นสมควร ในการนี้ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบและรวบรวม พยานหลักฐานที่จำเป็นแล้วรายงานให้ศาลทราบ รวมทั้งมีอำนาจเรียกสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง ผู้บริโภค หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้จัดส่งพยานหลักฐานเพื่อประกอบการ พิจารณาได้

พยานหลักฐานที่ได้มาต้องให้คู่ความทุกฝ่ายทราบและไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้ง พยานหลักฐานดังกล่าว⁶ แต่การพิจารณาของศาลยังไม่นำการสืบพยานแบบระบบไต่สวนมาใช้ เท่าที่ควร เนื่องจากปริมาณของคดีผู้บริโภคที่มีจำนวนมาก และผู้พิพากษามีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อ การนั่งพิจารณาคดี อีกทั้งศาลยังเคยชินอยู่กับจารีตปฏิบัติในระบบกล่าวหาและยังขาดความชำนาญ ในการไต่สวน หากเป็นเช่นนี้ผู้บริโภคก็ยังคงต้องว่าจ้างทนายความ และทำให้เจตนารมณ์ของกฎหมาย ยังไม่อาจเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ

4.3 ปัญหาความล่าช้าในการดำเนินคดีอันเนื่องมาจากการวินิจฉัยประเภทคดีว่าเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ในคดีสินเชื่อส่วนบุคคล

การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่สำคัญซึ่งต้อง พิจารณา คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 3 บัญญัติว่า

“คดีผู้บริโภค” หมายความว่า

(1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตาม กฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการ บริโภคสินค้าหรือบริการ

(2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

(3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

(4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้ หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ ปลอดภัยด้วย

“ผู้ประกอบการธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ประกอบการธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจาก สินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

⁶ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. มาตรา 33.

เมื่อกฎหมายดังกล่าวโยงไปใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค การพิจารณาสถานะความเป็นผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจ จึงต้องพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งหมายถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3

“ซื้อ” หมายความว่ารวมถึง เช่า เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยให้ค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

“ขาย” หมายความว่ารวมถึง ให้เช่า ให้เช่าซื้อ หรือจัดหาให้ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น ตลอดจนการเสนอหรือการชักชวนเพื่อการดังกล่าวด้วย

“สินค้า” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขาย

“บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน

“ผลิต” หมายความว่า ทำ ผสม ปูร่ง ประกอบ ประดิษฐ์ หรือแปรสภาพและหมายความว่ารวมถึงการเปลี่ยนรูป การดัดแปลง การคัดเลือก หรือการแบ่งบรรจุ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความว่ารวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายหรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการและหมายความว่ารวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย

ส่วนผู้มีสิทธิขอให้วินิจฉัยคดี กรอบระยะเวลาการส่งคดีให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยและระยะเวลาที่ใช้ในการวินิจฉัยนั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 บัญญัติว่า

“ในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยนั้น

การขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาตามวรรคหนึ่งไม่ว่าโดยคู่ความเป็นผู้ขอหรือโดยศาลเห็นสมควร ถ้าเป็นการขอในคดีผู้บริโภคต้องกระทำอย่างช้าในวันนัดพิจารณา แต่ถ้าเป็นการขอในคดีอื่นต้องกระทำอย่างช้าในวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีกรชี้สองสถานหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วห้ามมิให้มีการขอให้วินิจฉัยปัญหาดังกล่าวอีก และเมื่อได้รับคำขอจากศาลชั้นต้นแล้ว ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้น โดยเร็ว

เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว การดำเนินการใด ๆ ระหว่างศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์ตามมาตรา นี้ จะดำเนินการ โดยทางโทรสารหรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดก็ได้”

ผู้มีสิทธิขอให้วินิจฉัยคดี จึงได้แก่ คู่ความ หรือศาลชั้นต้น

4.3.1 กำหนดเวลาส่งคดีให้วินิจฉัย

1) กรณีศาลรับฟ้องอย่างคดีแพ่ง

มาตรา 8 วรรคสอง การขอให้วินิจฉัยปัญหา (ในคดีแพ่ง) ต้องกระทำอย่างช้าในวันขึ้นสองสถานหรือวันสืบพยาน ดังนั้น หากศาลส่งคดีให้วินิจฉัยเมื่อล่วงเลยกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ประธานศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัย เช่น

ศาลรับฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยากจนสืบพยานโจทก์และจำเลยเสร็จแล้ว โดยไม่ปรากฏว่ามีคู่ความขอหรือศาลเห็นสมควรให้วินิจฉัยปัญหาว่าเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ จึงเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยแล้ว และไม่อาจขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหานี้ได้อีก หรือศาลสืบพยานโจทก์แล้วบางส่วน จำเลยจึงยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยคดี ย่อมเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยปัญหาว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ จึงไม่รับวินิจฉัย หรือกรณีศาลรับฟ้องเป็นคดีแพ่งและดำเนินกระบวนการพิจารณาล่วงเลยวันขึ้นสองสถานหรือวันสืบพยานไปแล้ว และไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดโต้แย้ง แสดงว่าคู่ความยอมรับอำนาจศาลที่รับฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอย่างคดีแพ่ง คดีจึงไม่มีปัญหาเรื่องอำนาจศาลดังกล่าวอีก แม้เป็นกรณีจำเลยให้การต่อสู้คดีไว้ในคดีแพ่งว่าเป็นคดีผู้บริโภคร หากจำเลยไม่ยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยคดีภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมาย ก็ถือว่าคดีไม่มีปัญหาเรื่องอำนาจศาลแล้ว กรณีเช่นนี้จำเลยจะใช้วิธีการยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยคดีไม่ได้ ทั้งจะยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบก็ไม่ได้ เพราะเป็นกรณีที่ถือว่าคดีไม่มีปัญหาโต้แย้งเรื่องอำนาจศาลแล้ว ไม่เข้าเกณฑ์เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบ ดังนั้น แม้ศาลจะสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาผิดระเบียบเอง โดยคู่ความไม่ได้ขอ ก็กระทำไม่ได้เช่นกัน หากศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในลักษณะดังกล่าวแล้วส่งคดีให้วินิจฉัย ประธานศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัย เช่น

ศาลรับฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีมีโนสาเร่จนสืบพยานโจทก์เสร็จ ส่วนจำเลยไม่สืบพยานและนัดฟังคำพิพากษา โดยไม่ปรากฏว่ามีคู่ความขอหรือศาลเห็นสมควรให้วินิจฉัยปัญหาว่าเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ จึงเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวแล้ว คู่ความหรือศาลไม่อาจดำเนินการด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดเพื่อย้อนไปขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหานี้ได้อีกเพราะเป็นกรณีต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย จึงไม่รับวินิจฉัย

สำหรับปัญหาว่า จำเลยให้การต่อสู้คดีในคำให้การไว้ว่า คดีนั้นไม่ใช่คดีแพ่ง แต่เป็นคดีผู้บริโภคร ซึ่งโดยทั่วไปถือเป็นประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี เมื่อศาลเพิ่งพบเห็นข้อต่อสู้ดังกล่าวหลังจากสืบพยานโจทก์ไปแล้ว ทำให้ศาลสั่งเพิกถอนกระบวนการพิจารณาเพราะเล็งเห็นว่า ปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ ไม่ใช่อำนาจศาลชั้นต้นที่จะวินิจฉัย แต่เป็นอำนาจเฉพาะประธานศาลอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 8 วรรคหนึ่ง เมื่อประธานศาลอุทธรณ์ไม่รับ

วินิจฉัยแล้ว ศาลต้องถึงทางตันเพราะจะพิพากษาในประเด็นดังกล่าวก็ไม่ได้เพราะไม่ใช่อำนาจศาลชั้นต้น ปัญหาในกรณีเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า แม้จำเลยให้การต่อสู้คดีไว้ แต่จำเลยไม่ดำเนินการขอให้ศาลส่งคดีให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยภายในกำหนดอย่างช้าในวันชี้สองสถานหรือวันสืบพยาน และจำเลยมิได้ยกเรื่องนี้ขึ้นโต้แย้งเพื่อให้ศาลเสนอปัญหาให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย พฤติการณ์ย่อมแสดงว่า จำเลยยอมรับอำนาจศาลและคดีย่อมไม่มีปัญหาเรื่องอำนาจศาลตามคำให้การอีกต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่ง ปัญหานี้เป็นอันตกไปและถือว่าจำเลยไม่โต้แย้งหรือสละแล้วโดยปริยาย คำพิพากษาศาลจึงไม่ต้องวินิจฉัยปัญหานี้เพราะไม่เป็นประเด็นข้อพิพาทอีกต่อไป

2) กรณีศาลรับฟ้องอย่างคดีผู้บริ โภค

เมื่อศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาสืบพยาน โจทก์และจำเลยเสร็จจนนัดฟังคำพิพากษาแล้ว ย่อมเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ จึงไม่รับวินิจฉัย

ศาลรับฟ้องและดำเนินการสอบสวนพิจารณาเป็นคดีผู้บริ โภคจนสืบพยาน โจทก์ไปแล้วหนึ่งนัด การที่โจทก์กับจำเลย เพิ่งขอให้วินิจฉัยคดี ย่อมเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ จึงไม่รับวินิจฉัย หรือ

ศาลรับฟ้องเป็นคดีผู้บริ โภคและกำหนดวันนัดพิจารณา ในวันนัดพิจารณาคู่ความไม่อาจตกลงกันได้จึงดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อมาโดยทำการไต่สวนคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวของโจทก์และสืบพยาน โจทก์จำเลยเรื่อยมาจนคดีเสร็จการพิจารณา การที่จำเลยยื่นคำร้องขอ ซึ่งเป็นวันหลังวันนัดพิจารณา ย่อมเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยคดี จึงไม่รับวินิจฉัย หรือ

ศาลรับฟ้องเป็นคดีผู้บริ โภคและกำหนดวันนัดพิจารณา ต่อมาได้เลื่อนไปนัดชี้สองสถาน ในวันนัดดังกล่าว ศาลชี้สองสถานกำหนดประเด็นข้อพิพาทและหน้าที่นำสืบของคู่ความแล้วเลื่อนคดีไปนัดสืบพยาน โจทก์ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 32 อันเป็นกระบวนการพิจารณาที่ได้ทำในวันนัดพิจารณา ดังนี้ การที่จำเลยยื่นคำร้องขอให้วินิจฉัยคดีซึ่งเป็นวันหลังวันนัดพิจารณา ย่อมเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยว่า คดีนี้เป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ จึงไม่รับวินิจฉัย หรือ

ศาลรับฟ้องเป็นคดีผู้บริ โภคและดำเนินการสอบสวนพิจารณาจนสืบพยาน โจทก์เสร็จ จึงเลื่อนคดีไปนัดสืบพยานจำเลย เมื่อถึงวันนัด ซึ่งเป็นวันนัดพิจารณาอื่น มิใช่วันนัดพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 24 ดังที่มาตรา 8 วรรคสอง บัญญัติไว้ จำเลยจึงยื่นคำขอให้วินิจฉัยเช่นนี้ ย่อมเป็นการล่วงเลยเวลาที่จะขอให้มีการวินิจฉัยปัญหาว่าคดีนี้เป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ จึงไม่รับวินิจฉัย

3) กรณีศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฟ้องแล้ว โจทก์อุทธรณ์คำสั่ง

กรณีศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องแล้วมีคำสั่งไม่รับฟ้อง อ้างว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่เป็นคดีผู้บริ โภค โจทก์อุทธรณ์โต้แย้งคำสั่ง ศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปศาลอุทธรณ์ภาคที่มีเขตอำนาจ ประเด็น

พิจารณาในชั้นอุทธรณ์จึงมีว่าคดีนั้นเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาคดังกล่าวไม่มีอำนาจวินิจฉัย เพราะกรณีเป็นอำนาจเฉพาะของประธานศาลอุทธรณ์ตามมาตรา 8 กรณีเช่นนี้ ศาลอุทธรณ์ภาคนั้นชอบที่จะส่งคดีไปยังประธานศาลอุทธรณ์ ซึ่งประธานศาลอุทธรณ์จะรับวินิจฉัยคดีโดยถือว่า กรณีเป็นการส่งคดีให้วินิจฉัยแทนศาลชั้นต้น โดยไม่ต้องให้ศาลอุทธรณ์ภาคดังกล่าวคืนสำนวนไปยังศาลชั้นต้น แล้วให้ศาลชั้นต้นส่งคดีให้วินิจฉัยอีกครั้งและกรณีเช่นนี้ ถือว่าคดียังพิพาทกันอยู่ในชั้นรับฟ้องของศาลชั้นต้น ยังไม่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นพิจารณา การส่งคดีของศาลชั้นต้น (โดยศาลอุทธรณ์ภาคส่งแทน) จึงไม่เกินกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 8 วรรคสอง

กรณีดังกล่าว เมื่อโจทก์อุทธรณ์คำสั่ง ศาลชั้นต้นจะส่งคดีให้วินิจฉัยเสียก่อนส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจก็กระทำได้

4.3.2 ระยะเวลาในการทำคำวินิจฉัย

ระยะเวลาที่ประธานศาลอุทธรณ์ต้องวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ กฎหมายคงบัญญัติไว้ตามมาตรา 8 วรรคสอง เพียงว่า “ให้ประธานศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยและแจ้งผลไปยังศาลชั้นต้น โดยเร็ว ” เท่านั้น ไม่ได้มีกรอบเวลาบังคับไว้ตายตัว ดังนั้น ในระยะแรกที่กฎหมายใช้บังคับปรากฏว่ามีคดีส่งไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยจำนวนมาก เนื่องจากเป็นกรณีกฎหมายออกใช้บังคับใหม่ และระบบบริหารจัดการภายในศาลอุทธรณ์ในการทำคำวินิจฉัยยังมีข้อขัดข้อง เป็นเหตุให้การออกผลคำวินิจฉัยคดีผู้บริโภครโดยประธานศาลอุทธรณ์ต้องใช้เวลาค่อนข้างนานนับเดือน ซึ่งเป็นอุปสรรคในการประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมของศาลชั้นต้นอย่างมาก เพราะทำให้คดีล่าช้า ทั้งเป็นวิธีการหนึ่งที่คู่ความอาศัยเป็นเครื่องมือประวิงคดี

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ได้บัญญัติความหมาย “คดีผู้บริโภคร” ไว้ซึ่งหากคดีใดเป็นคดีผู้บริโภครแล้วก็จะทำให้คดีดังกล่าวตกอยู่ภายใต้วิธีพิจารณาคดีที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยบทบัญญัติมาตรา 8 ได้ให้อำนาจประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัยว่าคดีที่ขึ้นมาสู่ศาลนั้นจัดเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ โดยการร้องขอของคู่ความ หรือโดยศาลเห็นสมควร ซึ่งหากคู่ความไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภครหรือคดีแพ่งสามัญ และไม่ว่าจะเป็นคู่ความฝ่ายผู้บริโภครหรือผู้ประกอบการ มีสิทธิขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย โดยคู่ความอีกฝ่ายอาจโต้แย้งคัดค้านเข้ามาในคำให้การ หรือทำเป็นคำร้องคัดค้านเข้ามาต่างหาก และขอให้ศาลชั้นต้นส่งปัญหาให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย จึงเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นจะต้องส่งให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัย โดยไม่อาจใช้ดุลพินิจที่จะไม่ส่งได้

และเนื่องจากมาตรา 8 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร ได้บัญญัติเฉพาะเจาะจงถึงผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยในกรณีมีปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริโภครหรือไม่ โดยให้เป็นอำนาจของ “ประธานศาลอุทธรณ์” เท่านั้น ประธานศาลอุทธรณ์ภาคหาอำนาจวินิจฉัยตามมาตรา 8 นี้ไม่ ดังนั้น

แม้ปัญหาว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่เกิดขึ้นในศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจของประธานศาลอุทธรณ์ภาค ศาลชั้นต้น ก็ต้องส่งคำขอมมาให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัย ศาลชั้นต้นจะส่งคำขอไปให้ประธานศาลอุทธรณ์ภาคที่ศาลชั้นต้นนั้นอยู่ภายในเขตอำนาจเป็นผู้วินิจฉัยไม่ได้

หากมีคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่แล้ว ต่อมาแม้จะมีการฟ้องคดีในลักษณะเดียวกัน หากคู่ความไม่เห็นด้วยและยื่นยันที่จะโต้แย้งในประเด็นปัญหานี้ ก็ต้องถือว่าเป็นกรณีที่มีปัญหาว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ ทั้งนี้ แม้วาตราดังกล่าวจะบัญญัติว่า คำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุดก็ตาม ก็มีผลผูกพันเพียงเฉพาะคู่ความในคดีที่มีการขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่เท่านั้น หากมีผลผูกพันคู่ความในคดีอื่นด้วยไม่

ในทางปฏิบัติแม้ผู้บริ โภคจะยื่นฟ้องผู้ประกอบธุรกิจต่อศาลชั้นต้นไปแล้ว แต่ถ้าผู้ประกอบธุรกิจอ้างว่าคดีดังกล่าวไม่เข้าข่ายเป็นคดีผู้บริ โภค เรื่องดังกล่าวจะถูกส่งไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยก่อนว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ การพิจารณาในศาลชั้นต้นก็ต้องหยุดลงเพื่อรอคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ก่อน ซึ่งเป็นปัญหาแก่ผู้บริ โภคไม่น้อย เพราะผู้บริ โภคเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจไม่อาจได้รับพิจารณาพิพากษาให้เสร็จไปโดยเร็ว ดังนั้นจึงมีการยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคดีประเภทดังกล่าวเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่เป็นจำนวนมาก แม้ต่อมาประธานศาลอุทธรณ์จะมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีผู้บริ โภคตามแนวทางที่กำหนดไว้เดิมก็ตาม แต่คู่ความในหลายคดีก็ไม่เห็นด้วยและยื่นยันจะยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลอุทธรณ์ มีคำวินิจฉัยในคดีของตนซ้ำอีก แม้ว่าคดีของตนจะมีลักษณะเดียวกันกับคดีที่เคยมีคำวินิจฉัยแล้วก็ตาม โดยเชื่อว่าประธานศาลอุทธรณ์อาจจะเปลี่ยนแนวทางแห่งคำวินิจฉัยในคดีของตนก็ได้ ผลของบทบัญญัติมาตรานี้จึงทำให้เกิดการยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยในปัญหาประเภทนี้เป็นจำนวนมาก

แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 8 จะบัญญัติให้ศาลชั้นต้นมีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีไปได้ระหว่างรอประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยปัญหาในเรื่องนี้ก็ตาม แต่เมื่อมีการยื่นคำร้องประเภทนี้ต่อศาล ศาลชั้นต้นก็ยังไม่อาจทำคำพิพากษาเกี่ยวกับคดีนั้น ๆ ไปได้ จำต้องรอคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ก่อนที่จะมีคำพิพากษา จึงย่อมส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาพิพากษาคดีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และก่อให้เกิดปัญหาอีกหลายประการตามมา เช่น

1) คู่ความที่ไม่สุจริตบางคนใช้เป็นช่องทางในการประวิงคดี

2) ประธานศาลอุทธรณ์ต้องวินิจฉัยลักษณะคดีเดียวกันซ้ำแล้วซ้ำอีก โดยไม่มีอำนาจที่จะไม่รับวินิจฉัย

3) ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจพิจารณาและยกคำร้องในเบื้องต้นโดยอาศัยแนวคำวินิจฉัยเดิมของประธานศาลอุทธรณ์ได้

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันศาลชั้นต้นทั่วประเทศต้องส่งปัญหาเรื่องว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่ ใให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยเป็นจำนวนมาก จึงเกิดปัญหาการวินิจฉัยล่าช้าอันเป็นผลให้คดีที่ศาล ชั้นต้นส่งเรื่อง ไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยต้องล่าช้าไปด้วย นอกจากนี้คดีที่ประธานศาลอุทธรณ์ มีคำวินิจฉัยไว้แล้ว แต่หากคู่ความซึ่งยื่นฟ้องเป็นคดีอื่นอีกและขอให้ส่ง ไปให้ประธานศาลอุทธรณ์ วินิจฉัยอีกเช่นนี้ ศาลชั้นต้นจะปฏิเสธไม่ส่งไม่ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ ต้องการแก้ปัญหาคความล่าช้าในกระบวนการเรียกร้องค่าเสียหายเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น เนื่องจาก กระบวนการของศาลชั้นต้นในการส่งคำขอไปให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยและประธานศาลอุทธรณ์ ใช้เวลาในการวินิจฉัย รวมเวลาทั้งหมดประมาณ 3 เดือน

ระบบสังคมไทยศาลเป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน แต่ถ้าหากประสิทธิภาพของการอำนวย ความยุติธรรมของศาลเป็นไปอย่างล่าช้า ความล่าช้าย่อมส่งผลกระทบต่อความยุติธรรม การพิจารณาคดี ที่ล่าช้าเป็นช่องทางการแสวงหาประโยชน์ของผู้ไม่สุจริต พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 บัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาคความล่าช้าของศาลในการพิจารณาคดีผู้บริ โภค เพราะฉะนั้นจึงต้อง สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ด้วยเพื่อคุ้มครอง ผู้บริ โภคให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างรวดเร็ว และเพื่อให้ผู้บริ โภคได้รับการเยียวยาความเสียหาย โดยเร็วและไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจเกินสมควร

อนึ่ง บทบัญญัติที่ให้อำนาจประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดีผู้บริ โภคนั้น เป็น บทบัญญัติที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2551 มาตรา 9 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดว่าคดี ใดจะอยู่ในอำนาจของศาลแรงงานหรือไม่ แต่คดีที่จะมีปัญหาให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลแรงงานวินิจฉัย เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวนั้นมีปริมาณคดีที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับคดีผู้บริ โภค ดังนั้น คดีแรงงานจึง ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความค้างค้ำของคดีที่รอคำวินิจฉัยเช่นเดียวกันกับปัญหาของคดีผู้บริ โภคดังกล่าว

ดังนั้น ประเด็นปัญหานี้เห็นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ผู้บริ โภค พ.ศ.2551 มาตรา 8 กล่าวคือ การยื่นคำร้องขอให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าคดีใดเป็นคดี ผู้บริ โภคหรือไม่นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ในส่วนเกี่ยวกับคดี ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับที่คดีที่ขอให้วินิจฉัยมาก่อน เนื่องจากปัจจุบันยังมีการยื่นคำร้องประเภท เดียวกันนี้ต่อศาลชั้นต้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งหากปล่อยให้มีการพิจารณาคดีผู้บริ โภคเกิดปัญหาและ อุปสรรคดังที่กล่าวมาข้างต้นการพิจารณาคดีผู้บริ โภคก็จะเกิดความล่าช้า ขัดกับเจตนารมณ์ของการ ประกาศใช้วิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 ที่มีเป้าหมายสูงสุดเพื่อให้ผู้บริ โภคได้รับความเป็นธรรม อย่างสะดวกและรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าของคดีที่เกิดขึ้นและเพื่อมิให้คดี ขึ้นมาสู่ศาลเพื่อให้ประธานศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าเป็นคดีผู้บริ โภคหรือไม่โดยไม่จำเป็น